

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

вул. Митрополита Василя Липківського, 45, м. Київ, 03035, тел. (044) 251-62-62, (044) 251-62-66

E-mail: sl.dilovod@amcu.gov.ua, сайт: amcu.gov.ua, код згідно ЄДРПОУ 00032767

№ _____

На № _____

від _____

Комітет Верховної Ради України
з питань аграрної та земельної
політики

*Щодо проєкту Закону України
реєстр. № 12384 від 08.01.2025*

Антимонопольний комітет України (далі – Комітет) відповідно до частини третьої статті 20¹ Закону України «Про Антимонопольний комітет України» у межах компетенції опрацював проєкт Закону України «Про стимулювання економічного розвитку галузі рибного господарства» (реєстр. № 12384 від 08.01.2025), внесений народними депутатами України Чорноморовим А. О. та іншими (далі – Проєкт Закону № 12384), та повідомляє про таке.

Відповідно до частини першої статті 1 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» Комітет є державним органом зі спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель.

Основним завданням Комітету відповідно до частини першої статті 3 Закону України «Про Антимонопольний комітет України» є участь у формуванні та реалізації конкурентної політики, зокрема, у частині здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про захист економічної конкуренції на засадах рівності суб'єктів господарювання перед законом та пріоритету прав споживачів, запобігання, виявлення і припинення порушень законодавства про захист економічної конкуренції.

Перелік повноважень Комітету визначено статтею 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України».

Згідно зі статтею 5 Проєкту Закону № 12384 *інвестором відповідно до цього Закону не можуть бути*, зокрема:

державні господарські об'єднання, державні холдингові компанії, інші державні господарські організації, державні підприємства, установи, організації або господарські товариства, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать

ДОКУМЕНТ СЕД АСКОД

Сертифікат:

3FAA9288358EC003040000002B6B3700FAAFC100

Підписувач: Кириленко Павло Олександрович

Дійсний з: 13.09.2023 0:00:00 по 12.09.2025 23:59:59

Антимонопольний комітет України

№ 126-29.1/01-5248е від 09.05.2025

державі або іншому господарському товариству, у статутному капіталі якого більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі;

комунальні унітарні підприємства та господарські товариства, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать територіальній громаді.

При цьому відповідно до абзацу четвертого статті 1 Проекту Закону № 12384 інвестор у галузі рибного господарства – зареєстрована в Україні юридична особа, фізична особа-підприємець, яка є стороною договору про залучення інвестицій у розвиток аквакультури або договору про залучення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальному товарному рибному господарстві та здійснює такі інвестиції відповідно до умов договору.

З наведеного вбачається, що визначення терміна «інвестор у галузі рибного господарства» не містить обмежень за організаційно-правовою формою або формою власності юридичної особи, які могли б застосовуватися до суб'єктів господарювання. При цьому вказана у статті 5 Проекту Закону № 12384 заборона для державних та комунальних підприємств провадження певної господарської діяльності може свідчити про регулювання кількості учасників відповідного товарного ринку шляхом обмеження його кола за формою власності (державної або комунальної) та штучне створення для них бар'єрів входу на певний товарний ринок.

Крім того, надання **виключного** права отримання статусу інвестора в галузі рибного господарства лише суб'єктам господарювання приватної форми власності може призвести до нівелювання принципів рівності перед законом та конкурентної нейтральності, а також дискримінації суб'єктів господарювання за формою власності, наслідком якого може бути надання необґрунтованих конкурентних переваг окремим суб'єктам господарювання (приватної форми власності), які ставлять їх у привілейоване становище стосовно конкурентів, та ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання (державної та комунальної форми власності).

Практична реалізація зазначених у статті 5 Проекту Закону № 12384 норм може призвести до недопущення, усунення, обмеження конкуренції на відповідному товарному ринку та/або створення несприятливих чи дискримінаційних умов діяльності суб'єктів господарювання – учасників такого товарного ринку.

Водночас таке положення Проекту Закону № 12384 суперечить загальній характеристиці Проекту Закону № 12384, наведеній у пояснювальній записці до нього, відповідно до якої *цей законопроект спрямований на підвищення інвестиційної привабливості галузі рибного господарства, стимулювання появи нових підприємств в Україні, створення робочих місць шляхом запровадження **конкурентних та прозорих** механізмів формування інвестиційних пропозицій та укладення договорів про залучення інвестицій*.

Згідно з пунктом 2 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Проекту Закону № 12384 *суб'єкти рибного господарства, що здійснюють спеціальне товарне рибне господарство на підставі раніше затвердженого режиму рибогосподарської експлуатації водного об'єкта, мають право укласти договір про залучення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальному товарному рибному господарстві **без проведення аукціону** на підставі науково-біологічного обґрунтування та у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України*.

З наведеного положення Проекту Закону № 12384 можна зробити висновок, що до учасників відповідного товарного ринку будуть застосовуватися різні умови початку провадження господарської діяльності.

Так, діючі на ринку суб'єкти господарювання, яким було затверджено режим рибогосподарської експлуатації водного об'єкта **виключно на підставі їхньої заяви**¹, мають привілеї, які виявляються у відсутності необхідності участі в аукціонах із продажу права на укладення договору про залучення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальному товарному рибному господарстві. Отриманий таким способом режим рибогосподарської експлуатації водного об'єкта передбачав одноосібне право на спеціальне використання риби та інших водних живих ресурсів у цьому рибогосподарському водному об'єкті².

Наслідком провадження відповідної господарської діяльності може бути спотворення конкуренції в частині **змагання** між суб'єктами господарювання з метою здобуття переваг над іншими суб'єктами господарювання, яке обмежується чи перестав існувати, оскільки користувачі водних біоресурсів, які вже мають переваги у вигляді одноосібного права спеціального використання водних біоресурсів, надані їм за заявницьким принципом, зможуть обмежувати конкуренцію, створювати бар'єри входу на ринок для нових учасників ринку.

Водночас суб'єкти господарювання, які виявляють бажання стати учасником відповідного товарного ринку, зобов'язані брати участь в аукціонах із продажу права на укладення договору про залучення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальному товарному рибному господарстві, які за правовою природою є необхідним адміністративним бар'єром.

Тобто для укладення договору про залучення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальному товарному рибному господарстві суб'єкту господарювання необхідно стати переможцем аукціону, отримавши право на укладення відповідного договору із центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері рибного господарства.

Відповідний аукціон відбувається у формі електронних торгів в електронній торговій системі. Для того, щоб стати учасником аукціону з продажу права на укладення договору про залучення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальному товарному рибному господарстві суб'єкту господарювання необхідно сплатити реєстраційні, гарантійні внески, плату за участь, а переможцю – запропонувати та в подальшому сплатити таку ціну лота, яка була б вигашною та економічно вигідною для нього.

Тобто суб'єкти господарювання – учасники та переможці аукціонів з продажу права на укладення договору про залучення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у спеціальному товарному рибному господарстві несуть витрати, безпосередньо пов'язані з участю у відповідних аукціонах.

При цьому суб'єкти господарювання, яким було затверджено режим рибогосподарської експлуатації водного об'єкта, отримали його за заявницьким принципом без застосування тендерних процедур / конкурсів / інших конкурентних механізмів для отримання такого права та, як наслідок, без додаткових витрат на участь у них.

Отже, суб'єкти господарювання, що здійснюють спеціальне товарне рибне господарство на підставі раніше затвердженого режиму рибогосподарської експлуатації водного об'єкта, фактично використовують відповідне право, а суб'єкти господарювання, які уклали договір про залучення інвестицій щодо рибогосподарської експлуатації водних

¹Пункт 2.1 Порядку здійснення штучного розведення, вирощування риби, інших водних живих ресурсів та їх використання в спеціальних товарних рибних господарствах, визначеного інструкцією, затвердженою наказом Державного комітету рибного господарства України від 15.01.2008 № 4, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28.01.2008 за № 64/14755 (втратив чинність 12.08.2024).

²Пункт 2.8 Порядку здійснення штучного розведення, вирощування риби, інших водних живих ресурсів та їх використання в спеціальних товарних рибних господарствах, визначеного інструкцією, затвердженою наказом Державного комітету рибного господарства України від 15.01.2008 № 4, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 28.01.2008 за № 64/14755 (втратив чинність 12.08.2024).

об'єктів у спеціальному товарному рибному господарстві за результатом аукціону, повинні нести додаткові витрати, пов'язані з ним.

Державне регулювання, що проявляється у виключенні з-під дії Проекту Закону № 12384 суб'єктів господарювання, які вже діють на відповідному товарному ринку, може надавати переваги відповідним суб'єктам господарювання, а саме, призводити до асиметричних витрат одних суб'єктів господарювання порівняно з іншими, що в подальшому може стримувати входження на відповідний товарний ринок нових учасників та, як наслідок, призвести до зниження інтенсивності конкурентного тиску на товарному ринку.

Суб'єкти господарювання, що здійснюють спеціальне товарне рибне господарство на підставі раніше затвердженого режиму рибогосподарської експлуатації водного об'єкта, за рахунок володіння виключним правом провадження відповідної господарської діяльності не зазнають конкурентного тиску, з огляду на що доцільно забезпечити конкуренцію принаймні на етапі входження на ринок, на що і спрямований Проект Закону № 12384, **положення якого мають застосовуватися до всіх без винятку учасників відповідного товарного ринку.**

Одночасна дія різних процедур входу на відповідний товарний ринок може створювати невизначеність на задіяному товарному ринку та, як наслідок, обмежувати підприємницьку ініціативу нових учасників ринку, надавати переваги діючим учасникам ринку, знижувати конкурентну боротьбу, отже негативно впливати на ефективність рибогосподарської експлуатації водних об'єктів та конкурентоспроможність суб'єктів господарювання, що провадять господарську діяльність з рибогосподарської експлуатації водних об'єктів у довгостроковій перспективі.

Отже, враховуючи викладене, пропонуємо розглянути можливість виключення з Проекту Закону № 12384 положень, які могли б призвести до виникнення ситуацій, за яких конкуренція на ринку рибогосподарської експлуатації водних об'єктів буде недопущена, усунена чи обмежена.

Разом із тим зауважуємо, що Комітет вже звертався до комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики листом від 08.11.2024 № 126-29.1/01-10789є, у якому висловлював свою позицію щодо проекту Закону України «Про залучення інвестицій у розвиток галузі рибного господарства» (реєстр. № 8119 від 10.10.2022) (далі – Законопроект № 8119), положення якого були аналогічного змісту нормам, що містяться у Проекті Закону № 12384, з проханням доопрацювати окремі його положення, які на практиці могли негативно вплинути на конкурентну боротьбу між учасниками ринку рибогосподарської експлуатації водних об'єктів.

Проте 20.11.2024 Верховна Рада України прийняла Закон України «Про залучення інвестицій у розвиток галузі рибного господарства» без урахування позиції Комітету та направила його на підпис Президентові України (далі – Закон).

Президент України надав пропозиції до Закону, у яких, зокрема, було відображено позицію, **аналогічну до позиції Комітету**, наданої до Законопроекту № 8119, підготовленого до другого читання, у частині невідповідності статтям 13 та 42 Конституції України положення щодо виключення суб'єктів господарювання державного сектору економіки з переліку інвесторів у галузі рибного господарства, а також суперечності загальним принципам господарювання в Україні (статті 6, 25 Господарського кодексу України) норми щодо встановлення для суб'єктів господарювання, що здійснюють спеціальне товарне рибне господарство на підставі раніше затвердженого режиму рибогосподарської експлуатації водного об'єкта спрощених умов залучення інвестицій у спеціальному товарному рибному господарстві порівняно із суб'єктами господарювання, які започатковують таку діяльність та запропонував **відхилити Закон.**

Отже, з огляду на зазначене пропонуємо розглянути можливість доопрацювати положення Проекту Закону № 12384 з урахуванням наведеного в цьому листі.

Додатково звертаємо увагу, що в підпункті 10 пункту 3 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Проекту Закону № 12384 пропонується доповнити статтю 29 Закону України «Про рибне господарство, промислове рибальство та охорону водних біоресурсів» частиною четвертою згідно з якою *щорічний відсоток обсягу лімітів для здійснення промислового рибальства у рибогосподарському водному об'єкті (його частині), розподіленого на квоти добування (вилову), що включаються до договорів, строк дії яких встановлюється на п'ять календарних років, що реалізуються у відповідному році на аукціоні з продажу права на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах) шляхом проведення електронних торгів, не може перевищувати 20 відсотків обсягу такого ліміту.*

З наведеної норми Проекту Закону № 12384 можна зробити висновок, що максимальний поріг квоти добування (вилову) водних біоресурсів (далі – Граничний показник) від загального ліміту для здійснення промислового рибальства в рибогосподарському водному об'єкті становить 20 відсотків. Квоти добування (вилову) водних біоресурсів, у свою чергу, реалізовуватимуться на аукціонах із продажу права на укладення договорів на право спеціального використання водних біоресурсів у рибогосподарських водних об'єктах (їх частинах).

Водночас такий поріг не виключає можливості виникнення ситуації, за якої максимальний обсяг добування водних біоресурсів, розподілений між кількома суб'єктами господарювання, призведе до наявності ознак олігопольного становища у відповідних суб'єктів господарювання на ринку промислового рибальства.

Так, відповідно до частин першої, четвертої та п'ятої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» суб'єкт господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо:

на цьому ринку в нього немає жодного конкурента;

не зазнає значної конкуренції внаслідок обмеженості можливостей доступу інших суб'єктів господарювання щодо закупівлі сировини, матеріалів та збуту товарів, наявності бар'єрів для доступу на ринок інших суб'єктів господарювання, наявності пільг чи інших обставин.

Вважається, що кожен із двох чи більше суб'єктів господарювання займає монопольне (домінуюче) становище на ринку товару, якщо стосовно певного виду товару між ними немає конкуренції або є незначна конкуренція і щодо них, усіх разом, виконується одна з умов, передбачених частиною першою цієї статті.

Монопольним (домінуючим) вважається також становище кожного з кількох суб'єктів господарювання, якщо стосовно них виконуються такі умови:

сукупна частка не більше ніж трьох суб'єктів господарювання, яким на одному ринку належать найбільші частки на ринку, перевищує 50 відсотків;

сукупна частка не більше ніж п'яти суб'єктів господарювання, яким на одному ринку належать найбільші частки на ринку, перевищує 70 відсотків –

і при цьому вони не доведуть, що стосовно них не виконуються умови частини четвертої цієї статті.

З урахуванням викладеного, стаття 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» встановлює правову презумпцію існування як одноособового, так і колективного домінування на ринку.

Тобто наявність у кожного з трьох суб'єктів господарювання по 16,67 відсотка (і більше) обсягу добування водних біоресурсів або по 14,01 відсотка (і більше) в кожного з п'яти суб'єктів господарювання, вже свідчить про перевищення порогових значень, визначених у статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції», та наявність структурних ознак монопольного (домінуючого) становища в кожного із трьох або п'яти таких суб'єктів господарювання.

Також сама по собі наявність монопольного (домінуючого) становища не є порушенням законодавства про захист економічної конкуренції.

Однак висока концентрація ринку створює передумови для вчинення таких порушень, зокрема, координації конкурентної поведінки рівновеликих учасників ринку. Визначальним фактом у такому випадку має бути оцінка наявності чи відсутності між такими суб'єктами господарювання істотної конкуренції.

Так, у разі незначної конкуренції або її відсутності між суб'єктами господарювання (переможцями електронних торгів), у яких наявні мінімальні Граничні показники, наведені вище, з одночасним вчиненням ними дій та/або бездіяльності, які можуть містити ознаки порушень, передбачених положеннями статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», конкуренція на ринку промислового рибальства може бути недопущена, усунена чи обмежена.

Наразі в Комітеті відсутня інформація, яка б свідчила про істотну конкуренцію на ринку промислового рибальства або про її відсутність.

Враховуючи викладене, пропонуємо розглянути можливість комплексного доопрацювання положень Проекту Закону № 12384, що можуть мати негативний вплив на конкуренцію, у тому числі шляхом зменшення Граничного показника квоти добування (вилову) водних біоресурсів до значення, за якого вірогідність виникнення ситуацій, які підпадатимуть під дію заборон, передбачених статтею 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», буде знижена.

Голова Комітету

Павло КИРИЛЕНКО